

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 290. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-idm140209964618000/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTLER

- Universitet. – *Prieur*, fr. Prior, Klosterforstander. – *Catherine de Medici* (1519–89), fransk Dronning, gift med Henrik II. – *Jean Nicot* (1530–ca. 1600), fransk Diplomat. Under Frans II Ambassadør i Portugal, hvorfra han indførte Tobaksplanten til Frankrig. – *Herbe*, fr. Urt. – *la Reine*, fr. Dronningen. – *Schak Abas Historie* i Holbergs Helte-Historier, 1739 (Liebenbergs Udg. 1864, I, S. 300). – *artige*, morsomme, listige. – *Middel*... for at vende sine Undersætter derfra. Kongen lod sine Gæsters Fiber fylde med Hestegødning i Stedet for Tobak. – *Jacob I* (1566–1625). Hans Afhandling havde Tiden A counierblast to tobacco. – *Urbanus 8* var Pave 1623–44. Hans *Bulle* (pavelig Forordning) udstedtes 1624, gentoges 1690 og ophævedes 1724. – *excommuniceres*, udelukkes fra den katolske Kirke.
- S. 96. *Aftrek*, Afsætning, Salg. – *et Vers*, et Digt af Niels Lucoppidan (1686–1730, fra 1718 Sognepræst paa Taasinge), Tobacks Berømmelse, 1714. – *disputerer nogen sin Smag*, nægter nogen sin Ret til at have sin (egen) Smag. – *Angenemhed*, Behagelighed. – *Artikel*, Punkt, Paragraf. – En Forordning af 18. Dec. 1751 satte strenge Straffe for uforsigtig Omgang med Lys, især ved Tobaksrygning. – *Træskøiter*, Slæbebaade. Holberg kendte disse af egen Erfaring fra Sejliure paa de hollandske Kanaler. – *Excés*, Overdrivelse.
- S. 97. *beqvem*, dygtig, velgnet. – *kostbar*, værdifuld, dyrebar. – *Publique*, fr. offentlige. – *Bestilling*, som maa forsynes, Embede, som maa besættes. – *Byrder*, Hverv, Forpligtelser. – *Beneficia*, af lat. beneficium, Gunstbevisning, offentlig Gave. – *beneficere*, gjort godt imod; blevet begunstiget. – *Solicitanter*, Ansøgere.
- S. 98. *Capacitet*, Duellighed, Dygtighed. – *Hic Rhodus, hic Salta*, lat. Her er Rhodos, spring saa! Latinsk Mundheld, der gaar tilbage til en af Æsops Fabler. Da en Mand prædede af et vældigt Spring, han havde foretaget paa Øen Rhodos, opfordrede en af de Tilstedeværende ham med denne Bemærkning til straks at bevise sine Ord. – *Tvert imod*, paa modsat Maade, lige modsat.
- S. 99. *Skaalpund*, Vægtenheden Pund (ved Vejning med Skaalvægte), svarende til knap ½ Kg. – *Lispund*, gl. Vægtenhed, svarende til 8 Kg. – *Lod*, gl. Vægtenhed = $\frac{1}{32}$ Pund. – *Quintin*, gl. Vægtenhed, = $\frac{1}{128}$ Pund ($\frac{1}{2}$ Lod). – *Societeter*, Samfund. – *Publici*, lat. Offentlighedens, der Offentliges. – *Liquidation*, Afregning, Afvikling (af et Mellemværende). – *Fermentation*, Gæring. – *Inventioner*, Paafund, Opfindelser. – *tracteres*, behandles.
- S. 100. *Vellyst*, Vellemsed. – *Vanitet*, Forfængelighed. – *farvelige*, beskedne, sparsommelige. – *Herman von Bremen*, i Den politiske

NOTER

- Kandestøber; se Bind III. – *fornemmeligen*, først og fremmest, især.
- S. 101. *Discourser*, Samtaler. Diskussioner. – *Back Game*, Fejl for Backgammon, et Brætspil med Terninger. – *Forkeering*, et Brætspil med Terninger. – *Haners, Bulldogs-Ejgninger*, Hane- og Bulldogkampe. Den engelske Hunderace Bulldogs anvendtes tidligere i Kampe mod Okser, Bjørne og andre Dyr. – *Le jeu dechech*, dvs. »d'échecs«. Ordret staar der paa Fransk: Skakspil er ikke nok Spil. – *Folk af Forretninger*, Folk, der er optaget af Forretningsanliggender, Sager. – *Richelieu*, Kardinal Richelieu (1585–1642), fransk Statsmand. – *fandt ikke sin Regning ved*, saa ikke sin Fordel ved. – *entrete udi*, indlade sig paa. – *stuede med*, tumlede sig med. – *Ragout*, Smag.
- S. 102. *accommoderet*, passer. – *svag*, syg. – *Debauche*, fr. Sviren, Udskejelser. – *Evacuation*, Udrennelse. – *Cornaro*, Luigi Cornaro (1466–1565), venetiansk Adelsmand, der kurerede sig for en haabløs Sygdom ved regelmæssig Levevis og en nøje Afvejning af de Mængder Mad og Drikke, som han beregnede, hans Organisme havde Brug for. Hans lille Skrift herom fra 1558 udkom paa Dansk ved Thomas Bartholin, It edrue Lefnets Gain oc Nytte, Kbh. 1658 (1681, 1696 og 1755). – *Obstruction*, Forstoppelse. – *Stoelgang*, Afføring. – *Doctor Diaforus*.. *Mag. Thomas*, Lægen Diaforus og hans Søn Thomas Diaforus, to Personer i Molières Komædie Le Malade Imaginaire (1673). – *Affect*, Sindsbevægelse. – *Alteration*, Ophidselse.
- S. 103. *Svaghed*, Sygdom. – *Langueur*, fr. Mathed, Kraftesløshed. – *probat*, virkningsfuld. – *Gangræna*... *Kaaldfyr*, Koldbrand. – *Vellyst*, Velleved. – *Cicero*, i Tusc. I, 34, 84.
- S. 104. *Medicus*, lat. Læge. – *Imaginationer*, Indbildninger. – *Febricitant*, Person, der har Feber. – *Hobbesius*, den engelske Filosof Thomas Hobbes (1588–1679). – *Poeten*, Ovid (43 f. Kr.–18 e. Kr.) i hans *Metamorphoses* (7, 21). – *Video meliora etc.*, lat. Jeg ser og bifalder det, som er bedre (gavnligt), men følger det, som er værre (skadeligt). – *Vitium*, lat. Fejl, Mangel. – *udi Comædien*, Den Vægelsindede; se Bind III, S. 100–101. – *derivereds*, udledte. – *Vitium Animi*, lat. Sjælens Fejl, Sindslidelse. – *laborere*, er angrebet, lider. – *vitium Corporis*, lat. Legemsfejl. – *Tincture*, Draaber. – *Senes* eller *Sennes*, *Senecps*. – *Seneca*, romersk Filosof og Forfatter (ca. 4 f. Kr.–65 e. Kr.). – *examinere*, undersøge.
- S. 105. *Demonstration*, Bevis. – *grundig*, fornuftig, rimelig. – *qvælede mig*, pinte, plagede mig. – *Harangue*, vidtløftige Tale, Straffetale. – *Salivation*, forøget Spytafsondring, Spyttekur. – *udi Mascaraden*, Bind IV, S. 203–04. – *Cupido*, den romerske Elskovsgud. – *poussere*, drive.